

Monumentnummer*: 518354

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 12 december 2001
Kadaster deel/nr 82913/22

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Amsterdam		Amsterdam		Noord-Holland			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Keizersgracht	174			1016 DW	Amsterdam		
Keizersgracht	176			1016 DW	Amsterdam		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel		
Amsterdam	E				7540		
Amsterdam	E				3668		
Amsterdam	E				3664		

Omschrijving**

Inleiding

Op de hoek van Keizersgracht en Leliegracht in 1904-1906 opgetrokken HOOFDKANTOOR van de Eerste Hollandsche Levensverzekerings-Bank NV in opdracht van de directie van diezelfde bank, naar een ontwerp in Nieuwe Kunst-stijl van G. van Arkel en H.H. Baanders. De uitvoering was in handen van de aannemersfirma D. Cerlijn & Zoon en A.J. de Haan. Het gewapend beton werd geleverd door Bureau Technique Central te Parijs en werd uitgevoerd volgens het systeem Hennebique.

In 1957 volgde er een kleine uitbreiding aan de Keizersgracht door C.B. Posthumus Meyjes Jr. In 1963 werden Keizersgracht 178 en Leliegracht 33 gesloopt ten behoeve van een aan beide zijden van het gebouw geplande, elk uit een travee bestaande, uitbreiding die in 1966, in exact dezelfde stijl als het eerste ontwerp, werd ontworpen door C. Wegener Sleswijk en S.J.S. Wichers en uitgevoerd door de fa. Cerlijn-De Haan.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Op een L-vormige plattegrond uit grijskleurige hardsteen opgetrokken bankgebouw op een zwartkleurig hardstenen basement bestaat uit verschillende bouwvolumes van verschillende hoogte. Het oudste op de hoek gesitueerde bouwvolume heeft zeven bouwlagen onder een met koper bedekt olijfvormig schilddak. De bouwvolumes aan de zijkanten hebben minder verdiepingen en worden gedekt door een afgeknot schilddak met shingles waarbij het dak met een ijzeren balustrade wordt bekroond. De segmentvormige, naar binnen gelegen hoofdingang bevindt zich aan de Keizersgracht en is bereikbaar via een uit twee treden bestaande hardstenen stoep. De eveneens getoogde paneeldeur heeft aan de bovenzijde zes smalle raampjes. Aan beide zijden van de ingang twee smalle langwerpige diep gelegen vensters met schuine dagkanten en decoratief traliewerk. Boven de ingang een getoogd diep gelegen venster in drieën gedeeld door middel van smalle, in het midden zich verjongende, hardstenen pilasters onder een eveneens hardstenen dekplaat waarboven de glas-in-lood bovenlichten. Zowel dit venster als de ingang worden omgeven door in de zwartkleurige hardsteen aangebrachte abstracte reliefoorstellingen. Links van de ingang een in drieën gedeeld venster. Alle vensters op de beganegrond hebben decoratief traliewerk voor de ramen. Rechts naast de ingang een vanaf de eerste verdieping omhoog lopende erker over drie verdiepingen met bovenliggend balkon met decoratieve ijzeren balustrade. De vensters in de erker zijn in drieën gedeeld en hebben alle glas-in-lood bovenlichten. Deze erkertravee eindigt in een top waarin een mozaïek met daarboven een achter glas geplaatste ronde klok. De top is op de hoeken voorzien van uitkragende en bolvormige pylonen. De mozaïekvoorstelling in het segmentvormige veld toont een beschermengel met twee andere figuren, en duidt hier (enigszins euforistisch) op de 'beschermende' taak van een levensverzekeringsmaatschappij. Het met brons of koper bedekte olijfvormige schilddak is bekroond met een decoratief ijzeren nokhek met daarin de goudkleurige letters EHLB bij wijze van reclame. De overige vensters in de ingangstravee aan de Keizersgracht zijn per twee gekoppeld en in de linkertravee deels per drie. De hoektravee aan de Leliegracht is nagenoeg identiek aan die aan de Keizersgracht met uitsluiting van de erker, die hier slechts over twee verdiepingen loopt en een venster in plaats van een mozaïek. De naast en ter rechterzijde gelegen travee heeft vanaf de tweede verdieping een erker - op consoles - die vanaf de vierde verdieping sterker uitkraagt om vervolgens ter hoogte van het bronzen of koperen dak uit te monden in een ronde octagonaalvormige opengewerkte toren met een spitsvormige bekroning. Onder de erkerpartij, tussen de consoles, een tweede - identiek aan de hierboven beschreven - maar nu kleiner uitgevoerde mozaïekvoorstelling. Hieronder een thans afgesloten ingang naar het souterrain tussen ijzeren boogvormige leuningen. De vensters - waarvan sommige met segmentvormige bovenlichten; de overige rechthoekig - zijn alle per drie gekoppeld. Een tweede ingang bevindt zich in de meest rechtsgelegen travee van het oudste bouwvolume onder een segmentvormige hardstenen baldakijn en is bereikbaar via een uit drie treden bestaande hardstenen stoep.

In het INTERIEUR is nog een aantal oorspronkelijke onderdelen aanwezig. De ingang aan de Keizersgracht heeft een hal welke overgaat in een trappenhuis. Op de eerste verdieping, in het trappenhuis, een tegeltableau voorstellende de verlening van tolvrijheid aan Amsterdam door Floris V in 1275. Het tegeltableau komt uit de bakovens van de fa. Rozenburg. Aan de andere zijde een in marmer uitgevoerd tableau met daarop in Nieuwe Kunst-letters de geschiedenis van de bank en het gebouw. De directiekamers op de eerste verdieping zijn nog voorzien van hun oorspronkelijke betimmeringen en (deels) het meubilair zoals de vaste kasten.

Waardering

Voormalig hoofdkantoor van de Eerste Hollandsche Levensverzekerings-bank met bijbehorend interieur is van architectuurhistorische waarde vanwege het bijzondere belang van het object voor de geschiedenis van de architectuur als zijnde een van de eerste kantoortorens in Nederland (en zelfs Europa); vanwege het materiaalgebruik (beton, mozaïek). Eveneens van belang vanwege het nog grotendeels bewaard gebleven oorspronkelijke interieur. Verder van cultuurhistorisch belang als bijzondere uitdrukking van een sociaal-economische betekenis d.i. de verkantoring van de grachtengordel.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Handel en kantoor

Functie

Bankgebouw